

10.SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

1.Dönem 1.Yazılı Konuları

- *Edebiyatın Din ve Tarih İlişkisi*
- *Türk Edebiyatının Dönemleri*
- *Türkçenin Tarihi Gelişimi*
- *Dede Korkut Hikayeleri*
- *Halk Hikayesi*
- *Mesnevi*
- *Tanzimat Dönemi'nde Hikaye*
- *Milli Edebiyat Dönemi'nde Hikaye*
- *Fiilimsiler*

EDEBİYAT-DİN İLİŞKİSİ

Din; toplumsal kuralları oluşturan ve insanların yaşam biçimlerini belirleyen en önemli kurallar bütünüdür.

Edebiyat ise duygu ve düşüncelerimizi dil aracılığı ile estetik bir şekilde aktarma sanatıdır.

- Din açısından;
- Din, insanları ortak bir duygu ve vicdan etrafından birleştirir. Bunu yaparken sözün büyüğü gücünden yararlanır.
- Edebiyat aynı zamanda din öğretiminde kullanılan en önemli araçtır.
- Edebiyat açısından;
- Din, bir toplumu derinden etkileyebilecek bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle dinden kaynaklı toplumsal değişimler edebiyata yansır.
- Edebiyat dinin etkisinde kalarak yeni bir edebiyat anlayışı ve edebi türler geliştirmiştir.
- Aynı zamanda din, edebiyatın malzemesi olan dile yeni kavramlar ve kelimeler kazandırmıştır.

Edebiyat-Din ilişkisi

Konu Videosu İZLE

EDEBİYAT-TARİH İLİŞKİSİ

⇒ Edebiyat tarihten yararlandığı gibi tarih bilimi de edebiyattan yararlanır.

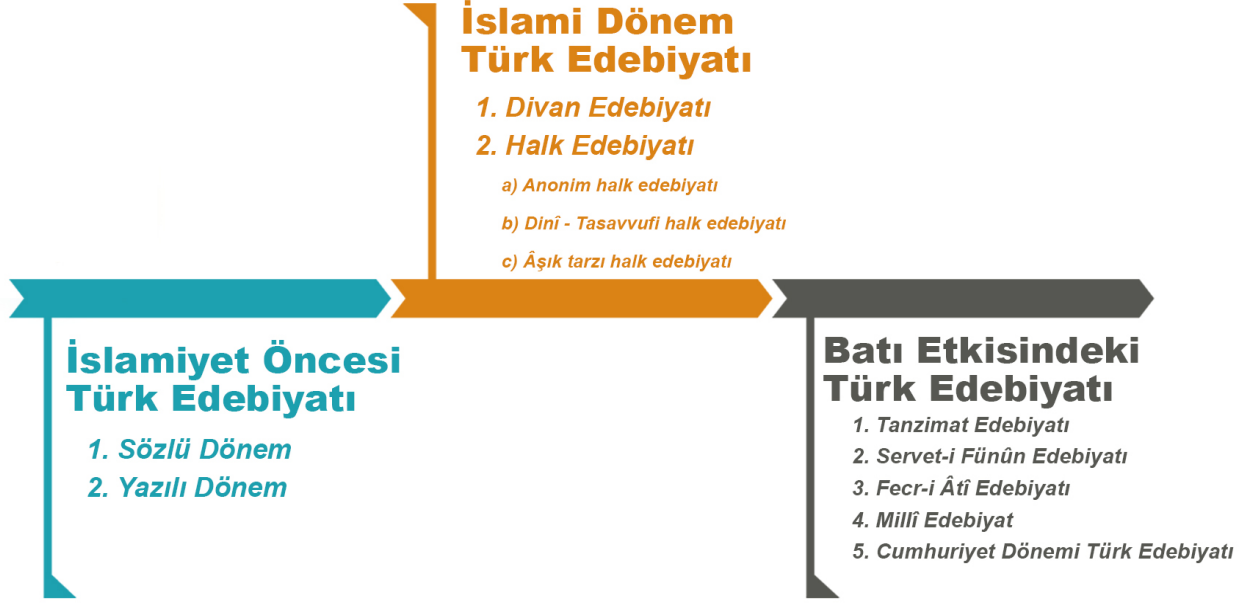
⇒ Her eser yazıldığı dönemin sosyal, siyasi, ekonomik ve düşünüş özelliklerini içinde barındırır. Bu açıdan edebi eser aynı zamanda tarihi şartları içinde barındırır.

⇒ Belli bir tarihe gerçekleşmiş olayları konu olarak alan edebi eserleri yazarken yazarlar tarih biliminden faydalanırlar.

Edebiyat-Tarih İlişkisi

Konu Videosu İZLE

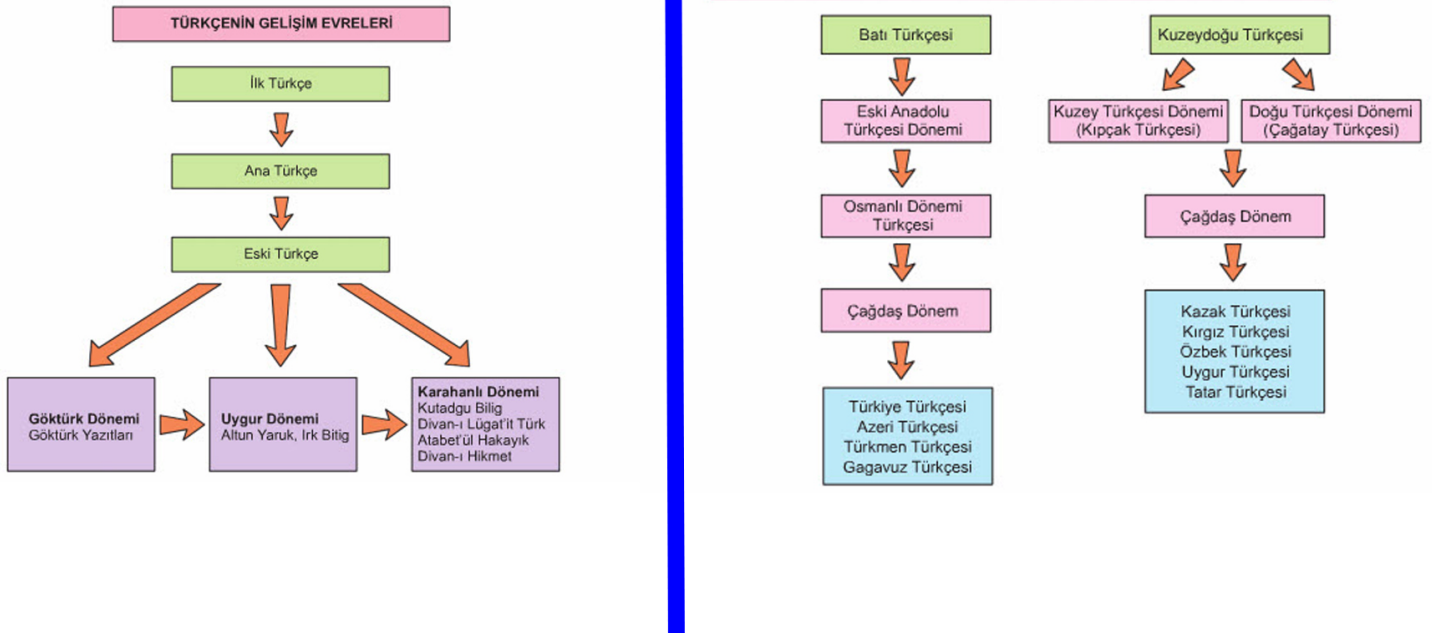
TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ

Türk Edebiyatı'nın Dönemleri

Konu Videosu İZLE

TÜRKÇENİN TARİHİ GELİŞİMİ

BATI TÜRKÇESİ (13-21. yy.)

a. Eski Anadolu Türkçesi (13-15 yy.)

- Oğuz Türkçesi temeline dayanmaktadır.
- Eski Türkçe ve Orta Türkçenin etkileri vardır.
- Selçuklular, Anadolu Beylikleri ve Osmanlıların yazı dilidir.

b. Osmanlı Türkçesi (15-20. yy.)

- 15-20. yüzyıllar arasında Osmanlıların kullandığı yazı dilidir.
- Arapça ve Farsçanın etkisi altında kalmıştır.
- Son dönemlerinde sadeleştirme çabaları görülmüş ancak bu seferde Batı dillerinin etkisinde kalmıştır.
- Kullanıldığı yerler:

c. Türkiye Türkçesi (20-21. yy.)

- 1911 yılında Yeni Lisan makalesiyle ilk adımları atılmıştır.
- Yabancı dillerin özellikle dil bilgisi yönündeki etkileri kırılmıştır.
- İstanbul ağız yazı dili olarak alınmıştır.
- Atatürk tarafından Türk Dil Kurumunun kurulmasının büyük katkıları vardır.

Türkçenin Tarihi Gelişimi

Konu Videosu İZLE

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

- Türk edebiyatının ilk ürünlerinden olan Dede Korkut Hikayeleri, Türk boylarının Kafkasya ve Azerbaycan yörelerindeki yerleşme, yurt kurma uğraşlarını ve akınlarını konu alır.
- Bu destansı eser birbirinden bağımsız görünen 12 hikaye ve bir ön sözden oluşmaktadır.
- Halk arasında sözlü olarak yaşayan bu hikayeler 15. yüzyılda yazıya aktarılmıştır.
- Hikayeler Dede Korkut adı verilen biri tarafından anlatıldığı için bu adla anılmıştır.
- Hikayeler Türk milletinin ortak bir ürünü olarak doğmuştur. Bu nedenle Türklerin milli hayatlarını, kültürünü, zenginliklerini ve duygularını yansıtmaktadır.
- Dede Korkut Hikayelerinde Türklerin İslamiyet öncesi ve İslamiyet sonrası kültürel özellikleri bir arada bulunmaktadır.
- Destanlarda olduğu gibi üç safhadan geçmiş ve eserde anlatılanlar bilinmeyen biri tarafından 15.yüzyılın sonlarına doğru yazıya geçirilmiştir.
- Dede Korkut Hikayeleri ferdi olmayıp bir toplumun yaşamından doğmuş eserdir.
- ✓ Türk toplumunun yüzyıllar önceki yaşamını, kültürünü, inancını bugüne taşır.
- ✓ Çoğu Türkçe olmak üzere yaklaşık 8.000 kelime ve deyim barındırır.
- Hikayelerin Dresten ve Vatikan Kütüphanesinde olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır.

Dede Korkut Hikayeleri

Ve Özellikleri

Konu Videosu İZLE

HALK HİKAYESİ

- Sözlü olarak halk arasında yaşayan, çoğu zaman gerçekliğe yakın aşk ve kahramanlık gibi olaylara dayalı hikayelere “Halk hikayesi” denir.
- 16. yüzyılda destan geleneğinin yerini halk hikayeleri almıştır.
- Destan ile modern hikayecilik arasında bir geçiş ürünüdür.
- Halk hikayeleri meddahlar ve saz ustası âşıklar tarafından anlatılmıştır.
- Hikayeler nazım-nesir karışık bir şekilde anlatılmıştır.
- Bu hikayelerde genellikle aşk ve kahramanlık konuları işlenmiştir.
- Destanlara göre daha kısa ve gerçekçidir.
- Anonim eserlerdir.
- Topluma ait olduklarından ve çoğu zaman bir gerçekliğe dayandığından dönemin yaşamını günümüze taşımaktadır.
- Halk ürünü olduklarından hikayelerin diline konuşma diline yakındır.

Halk Hikayeleri

Konu Anlatımı

[Konu Videosu İZLE](#)

MESNEVİ NEDİR?

- Mesnevi, aruzun kısa kalıplarıyla yazılan ve her beytin kendi arasında kafiyeli olduğu, bir olay çevresinde oluşan uzun manzum bir türdür.
- Divan edebiyatında sıklıkla kullanılan mesnevi, Türk edebiyatında çok sevilen bir türdür.
- İkili, ikişer anlamlarına gelir.
- İran edebiyatında doğmuş bir türdür.
- Beyit sayısı bakımından herhangi bir sınırlama yoktur.
- Mesnevilerde konu sınırlaması yoktur.
- Mesnevilerde her beyit kendi arasında kafiyelidir. Mesnevi kafiye şeması; aa, bb, cc, dd, ee, ff... şeklindedir.
- Mesneviler aruzun kısa kalıplarıyla yazılır.
- Mesnevilerde öğüt verici hikayeler anlatılır.
- Diğer divan şiir türlerinin aksine beyitler arasında konu bütünlüğü vardır.
- Bir şairin yazdığı beş mesneviye Hamse denir. Beş mesnevi yazan şair hamse sahibi olarak adlandırılır. **Şeyhi** ve **Fuzuli** hamse sahibidir.
- Savaş konuları işleyen mesnevilere **Gazavatname**, bir şehrin güzelliklerini anlatan mesnevilere ise **Şehrengiz** denilmektedir.
- Türk edebiyatında yazılan ilk mesnevi **Yusuf Has Hacıp**'in **Kutadgu Bilig** adlı eseridir.

Konu Videosu İZLE

CENKNAMELER

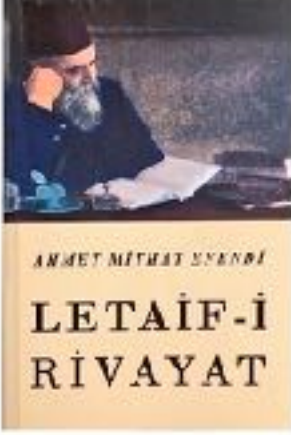
- Cenkname, Türk edebiyatında Hz. Ali ve çevresinde gelişen destansı halk hikayeleridir.
- **Cenknâmeler**; şekil bakımından nazım, nesir veya nazım-nesir karışık olarak kaleme alınmıştır.
- Müslim-gayriüslim mücadeleleri fikri üzerine kurulmuş cenknâmelerde Müslim ve gayrimüslim olmak üzere iki tip vardır.
- Cenknâmelerde, olağanüstü öğeler söz konusudur.

TANZİMAT DÖNEMİ'NDE HİKAYE

- Modern hikayeciliğin ilk örnekleri bu dönemde verilmiştir.
- Avrupa tarzındaki hikaye örnekleri öncelikle çeviri ve taklitlerle başlayıp günümüze kadar gelişimini sürdürmüştür.
- Geleneksel hikayeciliğin etkisi (meddah öykücülüğü) görülür.
- Hikaye konuları günlük yaşamdan alınmıştır.
- Tanzimat öyküsünde genellikle tutsaklık, zoraki evlilikler, Batılılaşma, sosyal sorunlar tema olarak işlenmiştir.
- Romantizm akımının etkisi vardır.
- Tanzimat sanatçıları büyük çoğunlukla halka hitap etmek isteseler de eski geleneklerin etkisiyle dil oldukça ağır bir şekilde kullanılmıştır.
- Yazarlar hikayeyi topluma kendi düşüncelerini aktarmada bir araç olarak görmüşlerdir.
- ✓ İlk hikaye örneğimiz: **Letaif-i Rivayat** (Ahmet Mithat Efendi)
- ✓ Batılı anlamda ilk hikayemiz: **Küçük Şeyler** (Samipaşazade Sezai)

Tanzimat Döneminde

Hikaye

[Konu Videosu İZLE](#)

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ'NDE HİKAYE

- Milli Edebiyat sanatçıları, etkilendikleri siyasi görüş olan Türkçülük ve bu görüşe bağlı olarak oluşturdukları zihniyetin sonucu olarak hikâyelerinde milli kaynaklara yönelmişlerdir.
- Hikayeler, halkın konuşmasına yakın bir dille işlenmiştir.
- Dilin sadeleştirme çabalarında “Yeni Lisan” makalesi etkili olmuştur.
- Sanatçılar “memleket edebiyatı” anlayışıyla hikâyelerinin konularını Anadolu’dan ya da milli tarihten seçmişlerdir.
- Bu dönem hikâyeleri realizm akımının etkisiyle yazılmıştır.
- Milli Edebiyatın en önemli iki hikâye yazarı Ömer Seyfettin ile Refik Halit Karay’dır.

Milli Edebiyat Döneminde Türk Şiiri

Konu Videosu İZLE

FİİLİMSİLER

- Fiilden (eylemden) türeyen ancak tam olarak eylem bildirmeyen, fiillerin aldıkları zaman kiplerini ve kişi eklerini alamayan yalnızca “-ma, -me” gibi olumsuzluk eklerini alabilen sözcüklere “fiilimsi” denir.

- ✓ Sınıfını **çalışarak** geçti.
- ✓ Buğday **ekmek** bu sene çiftçiye kazandıracak.
- ✓ **Tükenmiş** sevdanın izlerini taşıyor bu yürek.

1. İsim Fiil (Ad Eylem)

Fiillere getirilen “-mA, -ış, -mAk” ekleriyle türetilen, bir eylemin, oluşun, kılışın adı olan sözcüklerdir.

- ✓ Ahmet’in **anlatışını** tüm sınıf beğendi.
- ✓ Kitap **okumak** için odama çekildim.
- ✓ Suçsuz olduğumu **kanıtlamaya** çalışıyorum.

2. Sıfat Fiil (Ortaç)

Fiil köklerine gelen eklerle fiilleri türeten, cümle içinde sıfat göreviyle kullanılan sözcüklerdir.

Ekleri: “-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş”

“**Anası mezar dikecekmiş**”

- ✓ **Unutulmayan** günler hep hafızamızda yer alır.
- ✓ Eli **öpülesi** adamdır.
- ✓ **Yapılacak** işler bizi bekliyor.
- ✓ **Geçmiş** günlerimizi özlemle arıyorum.

3. Zarf Fiil (Bağ fiil, Ulaçlar)

Fiil soylu kelimelere gelerek onları cümlede [zarf tümleci](#) yapan ve genellikle yüklemi durum ile zaman yönünden niteleyen fiilimsilerdir.

“-ken, -alı, -madan, -ince, -ip, -arak, -dıkça, -e....-e, -r.....-maz, -casına, -meksizin, -dığında, -esiye”

- ✓ *Gülümseyince* içimde bir heyecan oluşuyordu.
- ✓ *Canım sıkıldıkça* sahile yürüyüşe giderim.
- ✓ *Durmaksızın* koşuyordu.
- ✓ *Uçak iner inmez* karşılamaya gittik.

Fiilimsiler
(Eylemsiler)

10.Sınıf
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
1.Dönem 1.Yazılı

Sınavdan **100** Aldıracak
Konu Anlatımı

Slayt + PDF
Çalışma Kağıdı

Sınav Videosunu İzle

Aşağıdaki Bağlantılardan "Türk Dili ve Edebiyatı" Ders Konularına, Etkileşimli Notlara ve Dosyalara Ulaşabilirsiniz.

⇒ Türkçe Ders Konuları

⇒ Edebiyat Ders Konuları

⇒ TYT Türkçe Konuları

⇒ AYT Edebiyat Konuları

⇒ 9. Sınıf Edebiyat Notları

⇒ 10.Sınıf Edebiyat Notları

⇒ 11.Sınıf Edebiyat Notları

⇒ 12.Sınıf Edebiyat Notları

⇒ Öğretmen Dosyaları